MAGAZINE 31

DE KAMER BE
LA CHAMBRE BE

Magazine van de Kamer van volksvertegenwoordigers
Maart 2023

De hervorming van de arbeidsmarkt

Nieuwe klokkenluidersregelingen

De Kunstwerkcommissie

Overheidsdotaties aan politieke partijen gaan naar beneden

COLOFON

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Jan Deltour, secretaris-generaal van de Kamer van volksvertegenwoordigers

REDACTIE
Dienst Public Relations en Internationale Betrekkingen
Tel.: 02 549 90 46
communication@dekamer.be

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:
Jeroen Clarisse, Isabelle Cliquet, Anne Coppens, Michael Coucheir, Tom De Geeter, Patricia Deryckere, Thierry Dewaele, Philippe Deweyer, Wassim Ghamraoui, Patrick Grilli, Nicodème Hayois, Michel Lecluyse, Bart Loos, Nicole Marquet, Isabelle More, Hannelore Mussely, Els Naeyaert, Bruno Persyn, Joanna Ptaszynski, Tom Van Acker, Sébastien Van Koekenbeek, Patricia Verstreken, Aurore Volders en Fabian Wauthier

FOTO'S
Belga Image, Inge Verhelst, Kurt Van den Bossche en Adobe Stock

VORMGEVING EN ILLUSTRATIES
Julien Cleys, Antoine Marcelis, Bart Van de Steene, Johan Wynen en Mohamed Yahiaoui

DRUK
Prepress en drukkerij van de Kamer

De redactie werd afgesloten op 10/03/2023

DE KAMER BE
LA CHAMBRE BE

Inhoud

6 De hervorming van de arbeidsmarkt

12 Centraal register voor de beslissingen van de rechterlijke orde

15 Twintig jaar rechten van de patiënt

19 Petities: papier en online combineren, vanaf nu kan het

22 De Kamer keurt nieuwe klokkenluidersregelingen goed

25 De begroting

29 #FreeolivierVandekasteele

30 Resolutie alleenwonenden en eenoudergezinnen

33 De Kunstwerkcommissie

36 Overheidsdotaties aan politieke partijen gaan naar beneden

38 Bemiddeling, verzoening en minnelijke schikking

WOORD VOORAF

Beste lezer,

Het verschijnen van een nieuw nummer van ons magazine is altijd een bijzonder moment. In de eerste plaats voor de ploeg die de redactie verzorgt en de lay-out coördineert en degenen die daarbij helpen. Maar ook voor al wie het wetgevend proces begeleidde van de teksten die de laatste maanden aangenomen werden.

Het is ook een bijzonder moment voor ons, Kamerleden. Zo zien wij - niet zonder enige fierheid - het werk dat we hebben verricht in de kijker gezet. De teksten zoals ze hier aan u worden voorgesteld, zijn immers het eindpunt van een heel werkproces waarin wij het beste van onszelf hebben gegeven, in de overtuiging een meerwaarde te creëren voor onze medeburgers.

Nemen we bijvoorbeeld de tekst over de oprichting van de Kunstwerkcommissie. Die commissie wordt de ingangspoort voor wie wenst te genieten van wat het 'artiestenstatuut' wordt genoemd. De commissie Sociale zaken werkte maandenlang aan de hervorming van dat statuut. Talrijke hoorzittingen, nauwe contacten met de kunstwereld, behoorlijk levendige debatten…: een werk van lange adem, dat heeft bijgedragen tot de veranderingen die nu in gang worden gezet.

Andere voorbeelden zijn de voorstellen van resolutie die tot stand kwamen in de commissie Volksgezondheid en in het adviescomité Maatschappelijke emancipatie. De eerste resolutie gaat over patiëntenrechten, de andere over de situatie van alleenstaande ouders en alleenstaanden. In beide gevallen kwamen de parlementsleden tot een goede kijk op de problematiek dankzij de vele hoorzittingen. Het resultaat is een lijst van verzoeken en aanbevelingen aan de federale regering, die moeten bijdragen tot een substantiële verbetering van de huidige situatie.

We zouden nog veel meer voorbeelden kunnen geven. De in plenaire vergadering aangenomen teksten zijn het eindresultaat van veel reflectie, consultatie, luisteren. Van discussies en compromissen ook, want die maken volwaardig deel uit van het democratisch proces.

Alvorens u door dit magazine begint te bladeren, wil ik er nogmaals aan herinneren hoe bezorgd het federale Parlement is over de situatie van Olivier Vandecasteele. De Kamer en de Senaat keurden beide unaniem een resolutie goed die de onmiddellijke vrijlating eist van deze Belgische hulpverlener die onrechtmatig in Iran vastgehouden wordt. Ik wens uit het diepst van mijn hart dat de man die zich zo gewijd heeft aan het welzijn van anderen, terug thuis zal zijn wanneer u dit leest. En dat aan deze onrechtmatige gevangennemingen eindelijk een einde komt.

Eliane Tillieux
Voorzitster van de Kamer van volksvertegenwoordigers

DE HERVORMING VAN DE ARBEIDSMARKT

WORK IN PROGRESS

Om onze sociale zekerheid en de pensioenen in de toekomst betaalbaar te houden, moeten er meer mensen aan het werk. Dat was en blijft de ambitie van de huidige en vorige regeringen. Het wetsontwerp dat kadert in een relance- en transitieplan moet helpen om de arbeidsmarkt te moderniseren. Die hervorming is … work in progress.

De federale regering wil samen met de deelstaten tegen 2030 naar een werkgelegenheidsgraad van 80 %. Met andere woorden zou dan 8 op 10 arbeidsgeschikte Belgen aan de slag zijn. In het derde kwartaal van 2022 was volgens het Belgische statistiekbureau Statbel 72,1 % van de 20 tot 64-jarigen in België aan het werk. Dat lijkt een mooi cijfer: op school is dit een 'onderscheiding', de tewerkstelling staat nu op een historisch hoog niveau en de gemiddelde stijging in vergelijking met een jaar eerder bedraagt bovendien 2,9 %. Maar om van het huidige niveau naar 80 % te evolueren, zouden er ongeveer 600.000 mensen meer aan de slag moeten. Niet evident, zeker omdat onder meer de uitlopers van de coronacrisis nog doorwegen op onze economie.

Om van het huidige niveau naar 80 % te evolueren, zouden er ongeveer 600.000 mensen meer aan de slag moeten

Drie focuspunten

Om bedrijven en werknemers extra mogelijkheden te bieden, heeft de regering een herstel- en transitieplan klaar. Een van de assen van dat plan omvat een aantal ingrepen om de arbeidsmarkt te hervormen. Het recent aangenomen wetsontwerp omvat grosso modo vier grote maatregelen: de werkgelegenheidsgraad stimuleren, nieuwe oplossingen bieden voor een beter evenwicht tussen werk en privé, bepaalde groepen werknemers beter beschermen en tot slot initiatieven van innoverende sectoren ondersteunen. Met andere woorden: het wetsontwerp focust op meer flexibiliteit, meer bescherming van de werknemers en op activering.

Meer flexibiliteit op de arbeidsmarkt

Volledige werkweek in vier dagen

Sinds de coronacrisis is telewerk goed ingeburgerd. Het biedt de werknemer mogelijkheden om iets flexibeler om te springen met de indeling van zijn werkdag: wat vroeger starten zodat hij 's namiddags de kinderen van school kan afhalen, hij hoeft geen verlof meer te nemen als er een technieker langskomt of als hij een levering verwacht. Maar dat bleef steeds in het klassieke werkstelsel van de vijfdagenwerkweek. Sommige werknemers vroegen echter naar meer flexibiliteit en streefden naar een vierdagenwerkweek waarbij ze hun normaal aantal gepresteerde uren (38 à 40 per week) op vier dagen presteren in plaats van op vijf dagen.

Het wetsontwerp komt daaraan tegemoet, met enkele restricties. Zo moet dit op vrijwillige basis gebeuren – op vraag van de werknemer – en zal dit vierdagenweekregime toegekend worden voor een periode van maximaal zes maanden. Een verlenging is wel mogelijk. Aangezien deze maatregel ook kadert in de strijd tegen burn-outs, mag de werknemer die in dit systeem stapt, geen overuren presteren. Tijdens die extra vrije dag mag hij dus niet ►

werken voor dezelfde werkgever, want dit zou contradictorisch zijn met het beoogde effect, namelijk een betere work-life balance.

Extra marge voor co-ouderschap

De flexibiliteit gaat een stap verder en houdt rekening met de realiteit van gescheiden ouders. Die vangen de kinderen vaak op in een week-weekregeling waarbij de kinderen afwisselend bij de vader of moeder verblijven. Voor dergelijke gevallen kan de werknemer zijn arbeidstijd verdelen over twee weken. In de week waarin hij de kinderen opvangt, kan hij elke dag een uur minder werken. Die haalt hij dan de volgende week in als hij geen kinderen in huis heeft. De werknemer mag in dit geval maximaal 9 uur per dag werken. In de zomervakantie mag hij dit spreiden over vier weken.

Bij de bespreking van dit aspect waren er positieve geluiden te horen: het is een goede oplossing voor wie co-ouderschap heeft en in theorie zou dit ook voor minder woon-werkverkeer kunnen zorgen en hebben bedrijven minder werkruimte nodig. Kritische noten waren er ook. In de praktijk zou dit wellicht enkel werken voor een bepaalde groep werknemers. Een Kamerlid vroeg zich af hoe je je huishouden nog kan organiseren als je 10 uur werkt per dag, een middagpauze van 45 minuten hebt en nog de tijd voor woon-werkverkeer moet incalculeren. Het is ook een individuele afspraak tussen werkgever en -nemer, dus zou dit het belang van een cao kunnen uithollen. Andere leden hadden dan weer praktische vragen: krijgt een werknemer dan maar vier maaltijdcheques in plaats van vijf? Mag je als werknemer cumuleren door op de vijfde dag elders te werken?

Ouders in co-ouderschap kunnen hun uurrooster aanpassen aan hun gezinssituatie

Nachtwerk uitgebreid

Een tweede element dat voor meer flexibiliteit op de arbeidsmarkt moet zorgen, is de toelating tot nachtwerk in de wereld van e-commerce. Het wetsontwerp stipuleert dat shiften tussen 20u en 24u nu mogelijk zijn. Het geldt enkel voor de logistieke en ondersteunende diensten die verbonden zijn aan e-commerce: het magazijn of het klaarzetten van de pakjes voor verzending. Het wetsontwerp stelt voor om te starten met proefprojecten waarbij de werkgevers gedurende 18 maanden kunnen nagaan wat het effect van de maatregel is. Werknemers kunnen op vrijwillige basis deelnemen.

Tijdens de bespreking vonden sommige leden dit eerder avondwerk dan nachtwerk. Het is een stap voorwaarts, maar komt wellicht te laat omdat veel grote e-commercebedrijven zich met hun magazijnen al in onze buurlanden hebben gevestigd. Er wordt ook gevraagd om te kijken naar de kleinere lokale winkels, die sinds COVID-19 ook webshops hebben opgezet. Tot slot werd er opgemerkt dat nachtwerk een grote impact heeft op de gezondheid van de werknemers.

Betere bescherming van werknemers

Het volgende aspect van het wetsontwerp omvat maatregelen die de werknemer beter moeten beschermen en betere werkomstandigheden moeten creëren.

Variabel werkrooster sneller bekend

Denk daarbij in eerste instantie aan deeltijdse werknemers met een variabel werkrooster. Het probleem is dat zij hun werkrooster voor de komende dagen nu heel laat ontvangen. Vaak is dit maar 1 dag op voorhand. Hierdoor kunnen zij hun privéleven heel moeilijk plannen: een familiefeest, kinderen opvangen en/of naar hun hobby voeren vergt dan heel veel puzzelwerk. De regering wil dit aanpakken door werknemers het schema minimaal 3 dagen op voorhand te laten krijgen voor een termijn van zeven werkdagen in plaats van de huidige vijf. De planning sneller ontvangen geeft de deeltijdse werknemer de kans om een opleiding te volgen of om een tweede baan te vinden. Enkele sectoren krijgen een uitzondering, zoals de tuinbouwsector die afhankelijk is van het weer.

Recht op deconnectie

Mede door het gebruik van laptops, smartphones en cloudomgevingen voor het bewaren van documenten kunnen werknemers vandaag overal werken. Maar ze zijn ook op bijna elk tijdstip van de dag bereikbaar. In sommige omgevingen en sterk prestatiegerichte bedrijfsculturen brengt dit druk mee om te blijven werken buiten de gebruikelijke kantooruren: 's avonds, tijdens het weekend en zelfs op vakantie. Dit constant geconnecteerd zijn, wordt gelinkt aan burn-outs. Het wetsontwerp pleit daarom voor een recht op deconnectie. Concreet betekent dit dat je bijvoorbeeld geen mails of telefoons buiten de werkuren mag beantwoorden. Servers met de bedrijfsdocumenten zouden 'uitgezet' kunnen worden en bij mails zou de afzender automatisch een afwezigheidsbericht krijgen. Het recht op deconnectie is nu een verplichting voor ondernemingen van meer dan 20 werknemers en zou eveneens in een cao ingebed moeten worden.

Meer juridische zekerheid voor platformeconomie

In de media verschenen de voorbije jaren soms schrijnende verhalen over mensen die actief zijn in de zogenaamde platformeconomie. Bekende bedrijven zijn onder meer Uber (taxidiensten) en Deliveroo (bezorgers van maaltijden). Hun werknemers hebben vaak een onzeker statuut omdat de arbeidsrelatie onduidelijk is: zijn ze zelfstandige of toch werknemer? De nieuwe wet wil hen beter beschermen door de platformen te verplichten om ook voor hun medewerkers met zelfstandigenstatuut een ongevallenverzekering af te sluiten.

Deconnectie betekent dat je bijvoorbeeld geen mails of telefoons buiten de werkuren mag beantwoorden

Daarnaast gaat de overheid kijken naar een vermoeden van loondienst. Ze bekijkt de situatie van de arbeider en het opdrachtgevend digitaal platform aan de hand van acht criteria waarvan er vijf door de Europese Commissie zijn geformuleerd. Kan de bezorger bijvoorbeeld zijn eigen route bepalen? Zijn er in het platform algoritmes ingebouwd die het aantal ritten of soort leveringen vermindert of beperkt? Mag hij buiten het platform een eigen klantenbestand opbouwen? … Als aan drie van de acht criteria niet voldaan wordt, is er een vermoeden van loondienst. ►

Activering van arbeidsgeschikte mensen

Transitietrajecten en betere inzetbaarheid

Het wetsontwerp voorziet ook in maatregelen om de activeringsgraad te verhogen. De Belgische arbeidsmarkt is in vergelijking met sommige andere landen vrij statisch. Wie zijn ontslag aanbiedt of ontslagen wordt, moet een opzegtermijn naleven die afhankelijk van het statuut (arbeider of bediende) en de anciënniteit van de werknemer lang kan duren. Dit blokkeert de arbeidsmobiliteit. De werknemer kan niet elders aan de slag als hij zijn opzegtermijn moet uitdoen, en de werkgever kan niet onmiddellijk een vervanger aanwerven. Dit wetsontwerp biedt enkele hefbomen.

Een eerste is het zogenaamde transitietraject. Daarbij kan een ontslagen werknemer tijdens zijn opzegtermijn al ter beschikking gesteld worden aan een andere werkgever-gebruiker. Deze maatregel is op vrijwillige basis en zal verlopen via een erkend uitzendkantoor of via de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten (Actiris, Forem en VDAB). De oorspronkelijke werkgever blijft het loon van de werknemer betalen. Dat komt overeen met het loon dat hij voor de functie bij de nieuwe werkgever-gebruiker zou krijgen. Is dit lager dan wat hij zou krijgen op basis van de opzeg, dan blijft hij zijn oorspronkelijk loon behouden.

Een tweede maatregel is de inzetbaarheid verhogen. Als de opzegtermijn meer dan 30 weken bedraagt, zal de werkgever een deel van de opzegvergoeding kunnen aanwenden om bijkomende inzetbaarheidsmaatregelen te financieren.

Tijdens de opzegtermijn aan de slag gaan bij een andere werkgever, zorgt voor meer arbeidsmobiliteit

Concreet behoudt de werknemer twee derde van zijn opzeggingstermijn (min. 26 weken) en de werkgeversbijdragen voor het overblijvende deel worden ingezet voor dit traject.

Bij de bespreking hadden de Kamerleden vooral opmerkingen over de praktische uitvoering en de verwarring met reeds bestaande maatregelen. Zo heeft een ontslagen werknemer al recht op 1 dag per week om te solliciteren en bestaat er ook een regelgeving rond outplacement waarbij – vooral oudere – werknemers geholpen worden bij de zoektocht naar een nieuwe baan. Volgens sommige Kamerleden is de opzegtermijn van 30 weken maar van toepassing op een heel beperkte groep werknemers. 30 weken opzeg krijg je na ongeveer 9 jaar dienst. Voor jongere werknemers is dit dus niet van toepassing. Er is ook geen leeftijdsgrens, dus wat met 60-plussers?

Investeren in opleiding

Er komen elke dag nieuwe technologieën en toepassingen bij. Levenslang leren en bijscholen zijn daarom een must. En belangrijk voor de werkgelegenheidsgraad. Het wetsontwerp verplicht daarom elke onderneming met minstens 20 werknemers om een opleidingsplan uit te werken. Daarbij gaat er bijzondere aandacht naar knelpuntberoepen en de 50-plussers. Het individueel recht op opleiding voor werknemers blijft behouden. Bij ondernemingen met minstens 10 personen is dat 1 dag per jaar. Wie 20 of meer werknemers heeft, is verplicht om 4 dagen (in 2023) en 5 dagen vanaf 2025 te geven.

Bij de bespreking waren er vragen over de ingestelde limiet. Waarom enkel bij grotere bedrijven vanaf 10 of 20 personen? En wat moet een kleine kmo doen? De Kamerleden plaatsten ook vraagtekens bij de kostprijs voor ondernemingen. Door verplichte opleidingen is de werknemer niet inzetbaar en komt dat op jaarbasis overeen met zo'n 2 % productieverlies. De minister counterde dit door te stellen dat opleidingen een investering zijn waardoor je beter gekwalificeerd personeel krijgt. Hij gaf ook nog mee dat de opleidingsdagen ook in uren kunnen uitgedrukt worden, wat beter overeenkomt met de realiteit waar vaak onlinecursussen van een paar uren kunnen gevolgd worden.

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST (CAO)

Een cao is een akkoord dat gesloten wordt tussen één of meer werknemersorganisaties en één of meer werkgeversorganisaties (sectorale of intersectorale cao's) of één of meer werkgevers (ondernemings-cao's). In een cao worden individuele en collectieve betrekkingen tussen werkgevers en werknemers in ondernemingen of in een bedrijfstak vastgesteld en worden de rechten en verplichtingen van de contracterende partijen geregeld.

Conclusie: werk aan de winkel

De voorgestelde maatregelen zijn volgens de Kamerleden een stap in de goede richting. Toch vindt de oppositie dat er weinig echte activeringsmaatregelen in het wetsontwerp staan. Voor hen is de cruciale vraag hoe je de bijna 2 miljoen inactieve mensen aan de slag krijgt. Dit wetsontwerp biedt hierop volgens hen geen antwoord. Kan je de werkloosheid in de tijd beperken of kan je personen die twee jaar werkloos zijn niet verplichten om een van de 200 knelpuntberoepen aan te leren? De hervorming van de arbeidsmarkt en het transitieplan zijn geen evidentie, ook al omdat 'werk' (deels) een gewestelijke materie is en bij de bespreking veel belanghebbende organisaties en sociale partners een verdeeld advies geven. De Kamer keurde het wetsontwerp goed in de plenaire zitting van 29 september 2022 en de wet verscheen in het Staatblad op 10 november 2022.

Maar de hervorming van de arbeidsmarkt blijft … work in progress. ■

www.dekamer.be

doc 2810

CENTRAAL REGISTER VOOR DE BESLISSINGEN VAN DE RECHTERLIJKE ORDE

Naar een modernere en transparantere justitie

Met de goedkeuring, op 6 oktober 2022, van de wet tot oprichting van het Centraal register voor de beslissingen van de rechterlijke orde heeft de Kamer een beslissende stap gezet. Een stap in de richting van de digitalisering van justitie, want het bewuste register is niets anders dan een onlinedatabank waarin alle vonnissen en arresten van de hoven en rechtbanken van ons land opgenomen zijn. Dit is ook een grote stap voorwaarts naar een transparantere justitie.

©Belga Image

Vonnissen en arresten moeten openbaar gemaakt worden. Dat is een fundamenteel principe in onze Grondwet. Op die manier kan iedereen er kennis van nemen en kan de maatschappij nagaan of de beslissingen en de motiveringen van de rechters conform de wetgeving zijn. Tot nu toe worden vonnissen mondeling uitgesproken en worden gedrukte exemplaren ervan verspreid over de hoven en rechtbanken van het land.

De idee van een onlinedatabank waarin alle vonnissen en arresten opgenomen zijn, is niet nieuw. In 2019 nam de Kamer al een wetsvoorstel aan voor de oprichting van een dergelijk onlineregister. Toch kwam de databank nog altijd niet tot stand, vooral bij gebrek aan een afdoend juridisch kader.

Oprichting in twee fasen

Daar zou nu dus verandering in moeten komen. De nieuwe wet bepaalt immers dat het Centraal register in twee fasen gerealiseerd moet worden.

- De eerste fase start op **30 september 2023**. Vanaf die datum zullen de nieuwe uitgesproken vonnissen en arresten integraal in het online Centraal register gepubliceerd worden. Dat register zal toegankelijk zijn voor de magistraten. De advocaten, de beklaagden, de experts en de burgerlijke partijen zullen alleen inzage hebben in de beslissingen met betrekking tot hun specifieke dossiers.
- In de tweede fase, die op **31 december 2023** ingaat, zal het Centraal register in een aangepaste versie toegankelijk zijn voor het publiek.

Eerbiediging van de privacy

In de versie van het Centraal register die voor het grote publiek toegankelijk is, zullen de documenten 'gepseudonimiseerd' worden. Dat betekent dat de namen vervangen worden door pseudoniemen en dat alle elementen aan de hand waarvan personen geïdentificeerd kunnen worden, geneutraliseerd worden. Je zal dus niet kunnen opzoeken of de naam van je buurman of buurvrouw, of de naam van het nieuwe vriendje van je dochter in een vonnis opduikt. De privacy moet geëerbiedigd worden. De pseudonimisering gebeurt door middel van een algoritme, waarna er nog een menselijke controle volgt.

Wanneer er een risico voor de privacy bestaat, kan de rechter beslissen om het publiek geen inzage te verschaffen van bepaalde passages van het vonnis, of zelfs om de publicatie van het vonnis te verbieden.

Een snellere justitie

Dat vonnissen en arresten online gepubliceerd worden, biedt een aantal voordelen. Naast minder papierverbruik betekent het online ter beschikking stellen van de vonnissen en arresten een grote tijdswinst. Enerzijds zal je niet meer naar een hof of rechtbank moeten gaan om een kopie van een arrest of vonnis te verkrijgen. Anderzijds zal de rechter zich tijdens de zitting kunnen beperken tot het voorlezen van het beschikkende gedeelte, en de ellenlange voorlezing van het integrale vonnis kunnen vermijden. Het beschikkende gedeelte is het deel van een vonnis of een arrest dat de rechterlijke beslissing bevat.

Analyse en rechtspraak

Dankzij het Centraal register zullen we gemakkelijker opzoekingen kunnen doen. De databank zal voortdurend aangevuld worden met de nieuwe vonnissen en arresten, maar er wordt ook overwogen om vonnissen en arresten uit het verleden erin op te nemen.

VONNIS EN ARREST

Een **vonnis** is een rechterlijke beslissing die door een rechtbank genomen wordt.

Een **arrest** is een rechterlijke uitspraak van een hof van beroep, een arbeidshof, een hof van assisen of het Hof van Cassatie. Ook het Grondwettelijk Hof en de Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak) vellen arresten.

In het assisenhof noemt men het antwoord dat de jury geeft op de vragen die gesteld worden het **verdict**. De vrijspraak of de veroordeling die door het hof uitgesproken wordt, noemt men het arrest.

MAGISTRAAT

Een magistraat is een persoon die bevoegd is om voor de hoven en rechtbanken een vonnis te vellen of te vorderen. Er is de zittende magistratuur, die oordeelt over de geschillen die haar voorgelegd worden (rechters en raadsheren), en de staande magistratuur (ook het parket of het openbaar ministerie genoemd), die de daders van strafbare feiten vervolgt en hen voor het gerecht daagt (procureurs des Konings en hun substituten …).

Dit Centraal register zal ook een betere toegang tot de rechtspraak garanderen. De rechtspraak omvat de rechtsregels die uit het geheel van de beslissingen van de hoven en rechtbanken afgeleid kunnen worden. Zo heeft men het bijvoorbeeld over de rechtspraak inzake kinderopvang, d.i. de manier waarop de rechterlijke macht de wetten inzake kinderopvang toepast. Advocaten – en burgers in het algemeen – kunnen op die manier beter inschatten of het, in het licht van vroegere beslissingen, de moeite loont om een rechtszaak aan te spannen. Magistraten beschikken dan weer over meer informatie waarop ze hun beslissingen kunnen baseren. ▶

Het zal ook mogelijk zijn om statistisch te verifiëren hoe rechters bepaalde wetten interpreteren en toepassen. Die data-analyse zal een waardevol instrument zijn om beleidslijnen uit te werken en de wetten af te stemmen op de evoluties in onze maatschappij.

Enkele kritische opmerkingen

Hoewel de oprichting van het Centraal register unaniem verwelkomd werd, waren er ook enkele kritische opmerkingen.

Een eerste punt van kritiek betreft de samenstelling van het beheerscomité. Het beheerscomité moet toezien op de inachtneming van de doelstellingen en op de werking van het Centraal register. In de oorspronkelijke versie van het wetsontwerp waren de advocaten niet vertegenwoordigd in dit comité. Na hoorzittingen en de debatten in de commissie voor Justitie is dat nu wel het geval. Wel hebben de vertegenwoordigers van de advocaten slechts een adviserende rol in dit comité, wat sommige Kamerleden betreuren.

Data-analyse zal een waardevol instrument zijn om beleidslijnen uit te werken

Andere onderwerpen van discussie waren het gebruik van **artificiële intelligentie** en de beperkte toegang van de advocaten tot het Centraal register. Terwijl de magistraten toegang hebben tot de integrale versies van de (niet-gepseudonimiseerde) vonnissen en arresten, die zij via artificiële intelligentie kunnen exploiteren, kunnen de advocaten alleen de gepseudonimiseerde versie raadplegen, behalve voor hun eigen dossiers. Bovendien kunnen de advocaten enkel gebruikmaken van een eenvoudige zoekrobot. Enkele Kamerleden waren van mening dat deze verschillende behandeling van magistraten en advocaten ongerechtvaardigd en betreurenswaardig is. De minister van Justitie heeft beloofd een werkgroep op te richten om te onderzoeken of ook in de databank voor het grote publiek gebruikgemaakt kan worden van artificiële intelligentie. Het debat daarover moet nog plaatsvinden. Er zullen checks-and-balances en waarborgen ingebouwd moeten worden om ontsporingen te voorkomen.

Andere Kamerleden verweten de minister dat hij het paard achter de wagen spande door een onlinedatabank op te richten terwijl de digitalisering van justitie nog verre van afgerond is. Het antwoord van de minister luidde dat het één het ander niet uitsluit. Er wordt geleidelijk aan gewerkt aan een doorgedreven digitalisering van justitie. Dit initiatief is een van de vele stappen.

Het wetsontwerp werd tijdens de plenaire vergadering aangenomen met 136 stemmen en 7 onthoudingen. ■

ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE

De term artificiële intelligentie (AI) verwijst naar computersystemen die de menselijke intelligentie nabootsen. AI is gebaseerd op krachtige algoritmes die gebruikmaken van de gegevens waar ze toegang toe hebben om hun zelflerende vermogen te voeden. Dankzij de combinatie van dit zelflerende vermogen en een doorgedreven analyse van statistieken en gegevens – uit het verleden, maar ook realtimedata – wordt artificiële intelligentie steeds vaker gebruikt om voorspellende analyses uit te voeren.

www.dekamer.be

doc 2754

TWINTIG JAAR RECHTEN VAN DE PATIËNT

WAT KAN ER NOG BETER?

Wanneer je vroeger ziek was of een been brak, moest je als patiënt vooral braaf luisteren naar de arts, die toch beter wist wat goed voor je was. Sinds de invoering van de wet betreffende de rechten van de patiënt in 2002 is die relatie echter grondig gedemocratiseerd. Sindsdien moet je arts je goed informeren over je gezondheidstoestand en beslis je uiteindelijk zelf welke behandelingen je wil ondergaan. Toch is de wet na 20 jaar aan vernieuwing toe. De maatschappij en de gezondheidszorg zijn in de afgelopen periode immers sterk geëvolueerd. Daarom heeft de Kamercommissie voor Gezondheid hoorzittingen georganiseerd met professoren en vertegenwoordigers van ziekenhuizen, patiëntenorganisaties, kinderartsen enz. Op basis van hun opmerkingen heeft de Kamer vervolgens in een resolutie aanbevelingen geformuleerd voor de minister van Volksgezondheid, die daarmee rekening kan houden bij het verbeteren van de wet.

Patiëntenrechten?

Elke patiënt heeft recht op de best mogelijke zorg, op basis van de beschikbare medische kennis en technologie. Als patiënt mag je zelf je arts kiezen. Je hebt ook het recht om geïnformeerd te worden over je gezondheidstoestand, in een duidelijke taal die aangepast is aan je leeftijd en je begripsvermogen. Maar als je liever niet weet hoe erg het met je gesteld is, moet de arts die wens respecteren, behalve als het niet-weten een ernstig nadeel kan opleveren voor jezelf of voor derden (bijvoorbeeld bij een besmettelijke ziekte). Een arts mag pas een behandeling opstarten wanneer je daarmee hebt ingestemd. Daarnaast heb je recht op inzage in je patiëntendossier. En als je meent dat je patiëntenrechten geschonden zijn, kan je een klacht indienen bij de ombudsdienst. Vandaag lijkt dat allemaal vanzelfsprekend, maar twintig jaar geleden was dat niet zo.

Ruim 50 aanbevelingen

Toch kunnen er nog heel wat zaken beter. Sommige van de meer dan 50 aanbevelingen die de Kamer heeft gedaan in haar resolutie, klinken heel technisch of juridisch. Andere kunnen aan je ziekbed of bij de ziekte van een geliefde een groot verschil maken. Zo beveelt de Kamer aan om een mogelijk wettelijk recht op bezoek te overwegen, weliswaar rekening houdend met de veiligheid van het personeel en andere patiënten. Tijdens de coronaperiode is immers gebleken dat het sociale isolement van de patiënten een grote impact kan hebben op hun sociaal en mentaal welzijn. ▶

Nieuwe tijden

Sommige aspecten uit de wet zijn niet aangepast aan nieuwe methodes van werken en gevoeligheden. De huidige wet gaat er bijvoorbeeld nog van uit dat een patiënt door één arts wordt behandeld, terwijl dat vandaag niet altijd meer het geval is. Veel huisartsen werken niet meer alleen, maar in een groepspraktijk of een wijkgezondheidscentrum. Bij ernstige of complexe aandoeningen werken verschillende specialisten en verzorgers met elkaar samen. Daarom zou een aangepaste wet best stoelen op de visie dat een patiënt niet geholpen wordt door een individuele arts maar door een zorgteam, waarbij je als patiënt ook klachten zou moeten kunnen indienen over dat team en niet per se over een lid van dat team. Als patiënt zou je dan ook het recht moeten hebben om bepaalde leden van het zorgteam wel en andere geen toestemming te geven om je vertrouwelijke gegevens uit het patiëntendossier in te kijken. Als je daarop geen controle hebt, loop je het risico dat te veel mensen uit het zorgteam alles weten over je medische situatie. Terwijl je misschien liever niet hebt dat je tandarts of kinesitherapeut weet dat je lijdt aan een psychische aandoening.

Elke verpleegkundige kan een bloedprik nemen, maar niet elke verpleegkundige weet hoe je een kind daarbij kunt geruststellen

Een en ander hangt ook samen met de digitalisering. Tegenwoordig kan je jouw patiëntendossier heel gemakkelijk thuis via het internet inkijken, maar ook de artsen en verzorgers met inzagerecht kunnen dat. Die digitalisering houdt ook nieuwe risico's in. De resolutie wijst erop dat gevoelige gegevens nu veel gemakkelijker dan vroeger in verkeerde handen kunnen vallen. De resolutie vraagt ook de nodige aandacht voor patiënten zonder digitale vaardigheden. Ook zij moeten hun rechten kunnen blijven uitoefenen.

Andere bepalingen uit de oorspronkelijke wet botsen met de nieuwe Europese privacyregels. Zo mag je arts vandaag nog persoonlijke notities over je bijhouden die je als patiënt niet mag inzien. Volgens de algemene gegevensbeschermingsverordening uit 2018 moet je echter alle persoonlijke gegevens die over jou worden bewaard, kunnen raadplegen. Je arts kan dat alleen weigeren als hij van mening is dat het meedelen van die informatie je gezondheid ernstig kan schaden.

Ten slotte werd twintig jaar geleden bij het opstellen van de wet nog te veel uitgegaan van een klassieke gezinssituatie. Stel dat je te ziek wordt om voor je eigen rechten op te komen, dan kan een vertegenwoordiger dat voor jou doen. Volgens de huidige regels is dat je echtgenoot, de partner waarmee je samenwoont, je meerderjarig kind, je broer of je zus. Terwijl je misschien een veel nauwere band hebt met een goede vriend of vriendin. Die zou voortaan ook als je vertegenwoordiger moeten kunnen optreden.

Rechten van zieke kinderen

Een groot gebrek in de huidige wet is het ontbreken van specifieke rechten voor kinderen. Uit een hoorzitting met het JOY-platform, een organisatie die opkomt voor kinderrechten, is gebleken hoe belangrijk specifieke rechten voor kinderen kunnen zijn.

Heel veel kinderen die ooit werden gehospitaliseerd of een medische behandeling hebben ondergaan, ontwikkelen daardoor een levenslange angst voor dokters en ziekenhuizen. Sommige houden er zelfs posttraumatische stress aan over. Dat kan voor een groot stuk worden vermeden door kinderen alleen te laten behandelen door mensen die daarvoor specifiek zijn opgeleid. Want elke verpleegkundige kan een bloedprik nemen, maar niet elke verpleegkundige weet hoe je een kind daarbij kunt geruststellen.

De vertegenwoordigers van het JOY-platform verwezen ook uitgebreid naar een handvest met rechten van gehospitaliseerde kinderen, dat werd opgesteld door een aantal ngo's die opkomen voor het welzijn van kinderen in ziekenhuizen. ►

WAAROM PAST DE KAMER DE WET NIET ZELF AAN?

De Kamer doet in een resolutie aanbevelingen aan de minister, die op basis daarvan later een wetswijziging kan voorstellen.

Je kan je afvragen waarom de Kamer als wetgevende instelling niet meteen zelf de wet aanpast. Vooreerst is er in het regeerakkoord afgesproken dat de patiëntenrechten zullen worden geëvalueerd en geoptimaliseerd in samenspraak met de patiëntenorganisaties. Daarom heeft de Kamer hoorzittingen georganiseerd, maar daarnaast zal ook de commissie 'Rechten van de Patiënt', waarin vertegenwoordigers van de patiënten, de beroepsbeoefenaars, de ziekenhuizen en de verzekeringsinstellingen zitting hebben, een advies mogen geven over mogelijke aanpassingen.

Bovendien zit de wetgeving heel complex in elkaar. Aanpassingen aan de wet betreffende de rechten van de patiënt hebben ook consequenties voor andere wetten, zoals de kwaliteitswet (voluit de wet inzake de kwaliteitsvolle praktijkvoering in de gezondheidszorg). Zo schrijft de kwaliteitswet voor welke gegevens moeten worden opgenomen in het patiëntendossier, terwijl de wet betreffende de rechten van de patiënt het recht op inzage in dat patiëntendossier regelt. Om die reden is de minister, samen met zijn kabinet en de bevoegde ambtenaren van de FOD Volksgezondheid, beter in staat de concrete wetswijzigingen uit te schrijven. Daarbij kan de regering rekening houden met de uitgebrachte adviezen en de aanbevelingen van de resolutie. Uiteraard zal de Kamer de voorgestelde wetswijzigingen bespreken, kunnen wijzigen en al dan niet goedkeuren.

In dat handvest staat onder meer dat kinderen in het ziekenhuis het recht zouden moeten hebben om hun ouders of verzorgers altijd bij zich te hebben, dat ze in het ziekenhuis de kans moeten krijgen om te spelen en te leren, en dat ze op de kinderafdeling tussen leeftijdsgenoten moeten kunnen verblijven.

De Kamer beveelt in haar resolutie alvast aan dat voortaan bijzondere aandacht zou worden besteed aan de positie van minderjarige patiënten en de uitoefening van hun rechten in het gezondheidszorgsysteem. De minister van Volksgezondheid is met deze en andere aanbevelingen aan de slag gegaan en heeft al een voorontwerp opgesteld om de wet op de patiëntenrechten te moderniseren. Dat voorontwerp heeft hij via zijn website bekendgemaakt aan het publiek. Tot 18 april 2022 kan iedereen die dat wenst, haar of zijn opmerkingen formuleren via https://vandenbroucke.belgium.be. Daarna wordt het eventueel aangepaste wetsontwerp ingediend in de Kamer. Wordt vervolgd! ■

- www.dekamer.be > doc 2969
- Brochure over de (huidige) patiëntenrechten: https://www.health.belgium.be
- Handvest van de rechten van het gehospitaliseerde kind: https://vvkindergeneeskunde.be

EEN PETITIE INDIENEN

EN MET DE PARLEMENTSLEDEN IN GESPREK GAAN. HET KAN!

Via het petitieplatform van de Kamer kan elke burger gemakkelijk online een petitie indienen en handtekeningen inzamelen. Het volstaat dat je je op het platform identificeert met je identiteitskaart via een daartoe voorziene app.

Wanneer ten minste 25 000 natuurlijke personen je petitie ondertekenen, kan jij als indiener van de petitie (of een ondertekenaar die jij aanwijst) je stem laten horen in de bevoegde Kamercommissie. Dit hoorrecht kwam er met de wet van 2 mei 2019. Die wet vertoonde nog enkele onvolkomenheden en die heeft de Kamer eind 2022 weggewerkt.

PETITIES OP HET PETITIEPLATFORM – DE CIJFERS (OP 03/03/2023):

- 128 ingediend
- 97 ontvankelijk (en dus 31 onontvankelijk)
- 4 petities behaalden al de minimumdrempel van 25 000 handtekeningen vereist om in de Kamer gehoord te worden.

Steeds meer burgers vinden hun weg naar het petitieplatform, laten hun stem horen en geven aan in een commissie gehoord te willen worden. Dat beloven er vanaf nu nog meer te worden want de Kamer paste eind 2022 via enkele wetswijzigingen de procedure aan.
Geef toe, 25 000 handtekeningen verzamelen, het is niet niks. Temeer daar de ondertekenaars volgens een bepaalde verdeelsleutel afkomstig moeten zijn uit de drie gewesten van het land: ten minste 14 500 uit het Vlaams Gewest, ten minste 2 500 uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en ten minste 8 000 uit het Waals Gewest.

Steeds meer mensen zijn de klok rond online en regelen zowat alles via het scherm. Hen bereik je gemakkelijk via het petitieplatform aangezien je je petitie kan delen via je sociale media. Maar daarnaast is er nog altijd een grote groep die sneller een handtekening plaatst op een papieren formulier. Om 25 000 ondertekenaars te vinden, kan het dus handig zijn beide systemen te combineren. De nieuwe wet maakt dat mogelijk.

Formulier met rijksregisternummer

De Kamer voerde daarvoor een standaardformulier in dat verplicht gebruikt moet worden om handtekeningen op papier in te zamelen voor petities met hoorrecht. Op dat formulier moet je als ondertekenaar naast de gebruikelijke persoonsgegevens ook je rijksregisternummer invullen. Dat nummer wordt later ingescand waardoor dubbels er gemakkelijk uitgehaald kunnen worden. Niemand mag immers twee keer dezelfde petitie ondertekenen. Zo kan ook worden gecontroleerd of iemand die de petitie online ondertekende niet ook nog eens een papieren formulier ondertekende. Zonder rijksregisternummer was die controle onbegonnen werk. En aangezien het rijksregisternummer begint met de geboortedatum is ook de controle van de minimumleeftijd zeer eenvoudig. Voor petities met hoorrecht moeten de ondertekenaars immers 16 jaar of ouder zijn.

Belgen in het buitenland

De tweede wetswijziging is interessant voor personen met de Belgische nationaliteit die officieel in het buitenland wonen. Met de wet van 2 mei 2019 vielen zij uit de boot. Die stelde het petitierecht alleen open voor Belgen die ook effectief hun woonplaats in België hadden. Daar komt nu dus verandering in. Volgens de nieuwe wet kunnen Belgen die officieel in het buitenland verblijven en over een Belgische e-ID (of een ander elektronisch identificatiemiddel) beschikken, een petitie steunen.

Papier en online combineren, vanaf nu kan het

Tot welk gewest worden zij gerekend? Daarvoor wordt hetzelfde systeem toegepast als voor de toekenning van hun stem aan een bepaalde kieskring bij de verkiezingen. In eerste instantie telt de gemeente waar ze ingeschreven zijn op de kiezerslijsten, in tweede instantie de gemeente waar ze ooit ingeschreven waren in de bevolkingsregisters. De wet voorziet in nadere criteria voor meer specifieke gevallen. ■

www.dekamer.be

- doc 2537 – invoering van een standaardformulier met rijksregisternummer
- doc 2724 – petitierecht voor Belgen die in het buitenland verblijven
- het petitieplatform > https://dekamer.mijnopinie.belgium.be

150 Kamerleden rechtstreeks verkozen in 11 kieskringen

02-03-2023

DE KAMER KEURT NIEUWE KLOKKENLUIDERSREGELINGEN GOED

WIE SCHANDALEN NAAR BUITEN BRENGT, WORDT VOORTAAN BETER BESCHERMD

Stel je voor dat je als werknemer ontdekt dat de onderneming waarvoor je werkt grote hoeveelheden gevaarlijk giftig afval zomaar in de rivier loost. Of dat je als ambtenaar hebt gezien hoe je collega's systematisch allerlei persoonsgegevens van burgers of bekende Belgen in het Rijksregister opzoeken, zonder dat ze daarvoor een goede reden hebben. Ga je dat melden aan je directeur of aan een extern meldpunt? Of ga je stilletjes zwijgen, uit angst je job te verliezen? Een menselijke reactie, maar met potentieel ernstige gevolgen. Daarom heeft de Europese Unie de lidstaten in een richtlijn verplicht om minimale beschermingsnormen voor zogenaamde klokkenluiders in te voeren. Die te volgen richtlijn heeft de Kamer eind 2022 omgezet in Belgische federale wetgeving.

Klokkenluider

Wanneer je ernstige wanpraktijken die je in jouw bedrijf of organisatie hebt zien gebeuren, naar buiten brengt om het algemeen belang, het welzijn of de veiligheid van de burgers te vrijwaren, ben je een klokkenluider. Het recht om zulke zaken te melden valt volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens onder het recht op vrije meningsuiting (artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens). Dat recht verdient bescherming, zodat mensen ervan gebruik durven te maken en schadelijke praktijken tijdig aan het licht brengen. Het Europees Parlement en de Raad hebben daarover in 2019 een Europese richtlijn aangenomen, die de Kamer nu heeft omgezet in federale wetgeving. De Belgische klokkenluidersregelingen zullen van toepassing zijn in de federale overheidsinstanties, bij de geïntegreerde politie en zelfs – voor bepaalde aspecten – in privébedrijven. In de wet is onder meer bepaald welke inbreuken worden bedoeld, waar je inbreuken kan melden en hoe je beschermd kunt worden tegen represailles.

Waar?

Je kan op drie plaatsen – al dan niet anoniem – een melding doen. In de eerste plaats kan je terecht bij het interne meldpunt van je organisatie. Daartoe zal elke overheidsinstantie en elk bedrijf met meer dan 50 werknemers een meldingskanaal moeten opzetten waar medewerkers op een flexibele manier (schriftelijk, online of telefonisch) hun melding kunnen doen. Het belangrijkste is dat de interne verantwoordelijke de gemelde informatie op een vertrouwelijke manier behandelt. Meestal zullen problemen zo het snelst en gemakkelijkst kunnen worden opgelost. Maar in sommige gevallen wil je misschien liever meteen naar een extern meldpunt stappen. Dat zal in ons land worden ingericht bij de federale Ombudsman. Denk aan het voorbeeld hierboven: als je vermoedt dat de directie van je bedrijf zelf betrokken is bij het lozen van giftig afval, zal een interne melding misschien weinig opleveren. Ten slotte kan je wanpraktijken ook openbaar maken, bijvoorbeeld door naar de pers te stappen of een bericht erover te verspreiden via de sociale media. In dat geval moet je wel eerst hebben geprobeerd de zaak te regelen via een interne of externe melding, ofwel moet je heel goed kunnen motiveren waarom je rechtstreeks voor de openbaarmaking kiest. De criteria hiervoor zijn immers strikt bepaald. Dat kan bijvoorbeeld omdat er een risico is op onherstelbare schade of omdat je vreest dat er bewijsmateriaal zal worden vernietigd. Die bijkomende motivering is nodig om te voorkomen dat je al te lichtzinnig allerlei beschadigende berichten aan de grote klok zou hangen.

Welke bescherming?

Als je een melding hebt gedaan via een van die kanalen, kun je bescherming krijgen tegen een aantal represailles. Dat gaat niet alleen over ontslag, maar ook over andere, meer subtiele vormen van bestraffing. Denk aan een schorsing, een negatieve beoordeling, een weigering van bevordering, een loonsverlaging, pesterijen, uitsluiting, reputatieschade op sociale media of zelfs de verplaatsing van de arbeidslocatie of een wijziging van de werktijden. Ook de collega's waarmee je hebt samengewerkt, je familieleden of de persoon die je heeft geholpen bij het meldingsproces kunnen worden beschermd. Bovendien kan je onder bepaalde voorwaarden ook juridische en psychologische ondersteuning krijgen van het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens (FIRM). Het melden van inbreuken die zich in je eigen werkomgeving hebben voorgedaan, kan je leven immers danig overhoophalen. ►

Te goeder trouw?

Met de nieuwe regelingen zullen klokkenluiders veel beter beschermd en ondersteund worden dan in het verleden. Daardoor zullen onethische praktijken en allerhande schandalen hopelijk sneller bekend worden. Daar kunnen wij allemaal alleen maar wel bij varen, al is er ook een keerzijde. Niet iedereen die schadelijke informatie over zijn werkgever naar buiten brengt, doet dat immers te goeder trouw. Misschien handelt iemand wel uit wrok of in de hoop om persoonlijk voordeel te halen uit de melding. Toch is het motief van de melder geen doorslaggevend criterium om al dan niet beschermd te worden. Stel dat je het illegale lozen van giftig afval wil melden omdat je baas je niet heeft gepromoveerd, dan blijft het nog altijd relevant dat de maatschappij hiervan op de hoogte wordt gebracht. Wel moet je gegronde redenen hebben om aan te nemen dat de gemelde informatie juist is. Je mag uiteraard geen loze geruchten verspreiden.

Laster en eerroof

Sommige oppositieleden betreurden dat de wetgeving geen specifieke straffen oplegt voor mensen die misbruik maken van de klokkenluidersregeling, want met valse meldingen kan de goede naam van een onderneming of overheidsinstantie zwaar worden beschadigd. De minister antwoordde daarop dat valse melders altijd kunnen worden vervolgd wegens laster en eerroof.

Andere oppositieleden vonden dan weer dat de bescherming niet ver genoeg gaat. Zo is er geen mogelijkheid om buitenlandse klokkenluiders die feiten in hun land hebben gemeld in ons land bescherming te bieden. Ook is er een uitzondering voor kwesties die de nationale veiligheid aanbelangen. Daardoor is het veel moeilijker om wanpraktijken bij de veiligheidsdiensten of het leger aan te kaarten, terwijl de grootste schandalen in het buitenland zich net in die sectoren hebben afgespeeld. De regering heeft echter beloofd dat er een afzonderlijke wet zal komen met een specifiek meldingssysteem voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, met bijkomende waarborgen om het geheime karakter van hun werkzaamheden te vrijwaren. ■

VAN EUROPESE RICHTLIJN TOT BELGISCHE WET

Reeds in 2019 namen de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement een richtlijn aan om klokkenluiders beter te beschermen. De lidstaten moesten die richtlijn daarna nog omzetten in nationale wetgeving. Daarbij heeft de lidstaat ook enige vrijheid om verder te gaan dan de richtlijn voorschrijft. Dat heeft de Kamer op verschillende punten gedaan. Zo bepaalt de richtlijn dat klokkenluiders zeker bescherming verdienen wanneer ze inbreuken melden die betrekking hebben op tien afgebakende Europese bevoegdheidsdomeinen (productveiligheid, bescherming van het milieu, volksgezondheid enz.). De Belgische wetgever heeft daaraan twee domeinen toegevoegd voor melders uit privéondernemingen (sociale en fiscale fraude). Voor ambtenaren vallen ook alle meldingen over integriteitsschendingen onder de wet. Dat betekent dat je ook bij het melden van inbreuken op een morele norm, zoals het verspillen van overheidsmiddelen, beschermd kunt worden.

www.dekamer.be

- doc 2912: bescherming van klokkenluiders in de privésector
- doc 2952: bescherming van klokkenluiders bij de federale overheidsinstanties en de geïntegreerde politie

DE BEGROTING

EEN MOEILIJKE OEFENING IN TIJDEN VAN CRISIS

Zowat drie jaar geleden rolde de coronacrisis als een tsunami over de planeet. Een crisis zoals we nooit eerder hadden meegemaakt, en bovendien leek er maar geen einde aan te komen. Toen de pandemie begin 2022 leek weg te ebben, barstte de oorlog in Oekraïne los. De gevolgen voor de energieprijzen lieten niet op zich wachten. Naast de vele onzekerheden die dat alles met zich meebrengt, zijn er voor velen onder ons ook zware financiële gevolgen. Verlies aan inkomsten door COVID19, extra uitgaven voor elektriciteit en gas…
Voor de overheid is dat niet anders. De coronacrisis vergde van de regering ongeziene steunmaatregelen. Directe of indirecte coronasteun aan burgers en bedrijven, aan de horeca, aan de culturele sector… En begin 2022 pakte de regering uit met steunmaatregelen om de burgers te ondersteunen in de energiecrisis. Jaar na jaar extra uitgaven. De gevolgen voor de begroting zijn er.

Uitzonderlijke omstandigheden vereisen uitzonderlijke maatregelen. Maar bij een begroting is het de bedoeling dat ontvangsten en uitgaven min of meer in evenwicht zijn. Tenminste, dat is waarnaar gestreefd moet worden. Van dat streefdoel zijn we door de opeenvolgende crisissen en de bijhorende steunmaatregelen verder weg dan voorheen. Dé vraag die tijdens de begrotingsdebatten in het najaar van 2022 centraal stond, en die zeker zal terugkeren bij de begrotingscontrole in het voorjaar: wanneer keren we terug naar een ‘normale’ situatie?

Kalender

Een begroting is een raming die de regering opmaakt van enerzijds de bedragen die ze denkt te zullen innen en anderzijds de uitgaven die ze denkt te zullen doen tijdens het volgende kalenderjaar. De opmaak door de regering, de bespreking en de stemming in de Kamer en de controle van de begroting in het voorjaar verlopen volgens een vast tijdschema. In de kaders vind je de belangrijkste begrotingsposten en de begrotingskalender.

Europa kijkt streng toe

De Europese Commissie is een belangrijke speler in de totstandkoming van de begrotingen van de lidstaten. Ze controleert niet alleen jaarlijks de ontwerpbegrotingen (Europees semester), maar heeft bovendien jaren geleden de basisregels bepaald waaraan die begrotingen moeten voldoen. Sinds de Maastrichtnorm uit 1992 moet de begroting van de EU-lidstaten aan twee belangrijke voorwaarden beantwoorden: het begrotingstekort mag in principe niet meer dan 3 % van het bruto binnenlands product (BBP) bedragen en de overheidsschuld mag maximaal 60 % van het BBP bedragen. ►

Raming overheidstekort	
2022	2023
Ruim **29 miljard €** (5,3 % van het bbp)	**33,5 miljard €** (5,9 % van het bbp)

Toename van ruim 4,5 miljard € (0,6 % van het bbp)

Sinds het begin van de coronacrisis heeft de EU haar strenge begrotingsregels tijdelijk buiten werking gesteld, met de bedoeling ze na afloop van de crisis weer toe te passen. Wanneer dat zal gebeuren, is nog niet helemaal duidelijk.

Wanneer de federale regering haar ontwerpbegroting klaar heeft, moet ze die eerst voorleggen aan de Europese Commissie alvorens de documenten in te dienen bij de Kamer. De Europese Commissie formuleert vervolgens een advies dat ze in de Kamer komt toelichten.

Voor de begroting 2023 benadrukte de Commissie onder meer dat de steunmaatregelen die ons land neemt specifiek gericht moeten zijn op een bepaalde doelgroep, op de gezinnen en bedrijven die het meest kwetsbaar zijn voor stijgingen van de energieprijzen, en dat ze beperkt moeten zijn in de tijd.
Aan deze opmerking wil ons land tegemoetkomen door onder meer de btw op elektriciteit en gas te verlagen van 21 % naar 6 %. Minder inkomsten voor de overheid dus, die (geheel of gedeeltelijk) gecompenseerd worden door hogere accijnzen. De btw is een vast percentage dat door iedereen, arm en rijk, betaald moet worden. Met accijnzen daarentegen wil de overheid gerichter tewerk gaan. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om de accijns op het basisverbruik te verlagen, of weg te laten, en meer accijns te heffen op wat beschouwd wordt als 'luxeverbruik'. Accijnzen kunnen ook gemakkelijker aangepast worden dan een btw-tarief. Dat laat toe sneller in te spelen op gewijzigde omstandigheden.

Ontvangsten	Uitgaven
Personenbelasting	Sociale zekerheid: pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, ziekteverzekering….
RSZ-bijdragen	Justitie
BTW op aankopen	Veiligheid
Accijnzen, o.a. op tabak en alcohol	Landsverdediging
Vennootschapsbelasting	

De Europese Commissie herhaalde verder ook het belang voor ons land van hervormingen in een aantal domeinen. Zo moet ons land onder meer werk maken van een grondige fiscale hervorming. Via een vermindering van de lasten op arbeid zouden we meer mensen aan het werk moeten krijgen. De bedoeling is te komen tot een tewerkstellingsgraad van 80 %.
Voorts moet ons belastingstelsel rechtvaardiger en eenvoudiger worden. Dat kan volgens de Europese Commissie "door te snoeien in de wildgroei aan vrijstellingen, verminderingen en verlaagde aanslagvoeten, die de zaken complex maken en tot discrepanties leiden."
Een belangrijk punt van kritiek van de Commissie sloeg ten slotte op de pensioenhervorming. Die zou meer kosten dan ze zou opbrengen en dus niet budgetneutraal zijn.

Europees Herstelfonds

Als ons land er niet in slaagt voldoende vooruitgang te boeken in de gevraagde hervormingen zal het daarvoor een prijs betalen. Met het Europees Herstelfonds heeft Europa alvast een krachtig wapen in handen. Het fonds, 'NextGenerationEU', trad in februari 2021 in werking als tijdelijk herstelinstrument om de economische

Lees verder op pagina 28 ►

BRUTO BINNENLANDS PRODUCT (BBP)
Het BBP is het totaal van alle goederen en diensten die in de loop van een jaar in een land geproduceerd worden.

FEDERAAL PLANBUREAU
Het FPB is een onafhankelijke instelling van openbaar nut die prognoses maakt, onderzoek voert en beleidsmaatregelen analyseert. Zijn voornaamste opdracht bestaat erin de politieke besluitvorming te ondersteunen. Daartoe maakt het studies en vooruitzichten over o.a. economische en sociale kwesties.
> Plan.be

BEGROTINGSKALENDER

Juni
De federale regering ontvangt de economische kortetermijnvooruitzichten van het **Federaal Planbureau** (FPB).
Die dienen als basis voor de opmaak van de begroting.

Juni > september
De federale regering maakt de ontwerpbegroting op.

Uiterlijk op 31 oktober
De begroting wordt ingediend in de Kamer.

Ten laatste op 30 november
De Europese Commissie doet aanbevelingen aan de lidstaten.

November > december
Bespreking en stemming in de Kamer
1. Elke commissie van de Kamer bespreekt het deel van de begroting dat betrekking heeft op haar bevoegdheden
2. De verschillende commissies brengen advies uit aan de commissie Financiën
3. De commissie Financiën bespreekt de globale begroting en stemt erover
4. Bespreking en stemming in de plenaire vergadering.

Februari > maart
Begrotingscontrole
De federale regering gaat na of de ramingen overeenstemmen met de realiteit en past, waar nodig, de geraamde inkomsten en uitgaven aan.

Uiterlijk op 30 april
De federale regering dient de eerste begrotingsaanpassing in de Kamer in.

Mei > juni
De commissies en de plenaire vergadering bespreken de begrotingsaanpassing en stemmen erover.

De Europese Commissie controleert jaarlijks de ontwerpbegrotingen van de lidstaten.

en sociale gevolgen van de coronapandemie te verzachten en de Europese economieën en samenlevingen duurzamer te maken en beter voor te bereiden op de uitdagingen en kansen van de groene en digitale transitie.
Via het Herstelfonds verleent Europa steun aan de lidstaten op voorwaarde dat ze hervormingen doorvoeren. Dat het daarbij niet om loze woorden gaat, kon België al ervaren. Zo besliste de Europese Commissie eind 2022 een schijf van 847 miljoen euro uit het Herstelfonds voorlopig niet uit te betalen omdat de Belgische **pensioenhervorming** te duur uitviel.

Europese begrotingsregels te streng?

Over de Europese begrotingsregels lopen de politieke standpunten uiteen. Ook op Europees niveau wordt gedebatteerd over wat de beste keuzes zijn op het vlak van begrotingsbeleid. Volgens sommigen zijn de bestaande Europese begrotingsregels te streng. Volgens hen moet de Europese Commissie minder belang hechten aan tekorten en meer de klemtoon leggen op investeringen en hervormingen. De lidstaten zouden meer de kans moeten krijgen om te plannen op lange termijn en weer meer verantwoordelijkheid moeten krijgen over hun begroting. ■

Meer over de begroting

- Infofiche nr. 11.01 > www.dekamer.be > Publicaties
- Alle documenten over de begroting vind je op www.dekamer.be.
- Op ons YouTubekaal DeKamerBE
  - Waar haalt de overheid haar centen vandaan?
  - De begroting in de Kamer

PENSIOEN-HERVORMING

De regering besliste om tijdens deze legislatuur het minimumpensioen geleidelijk aan op te trekken naar 1500 euro per maand voor wie een volledige loopbaan heeft, d.w.z. voor wie 45 jaar gewerkt heeft (inclusief gelijkgestelde periodes, dit zijn: zwangerschapsverlof, borstvoedingsverlof en ziekteverlof). Wie minder lang gewerkt heeft, krijgt een lager bedrag in verhouding tot de duur van de loopbaan.
Om toegang te hebben tot het minimumpensioen moet je minstens 20 jaar (of 5000 dagen) gewerkt hebben. De hervorming treedt in 2024 in werking.

Op 19 januari 2023 nam de Kamer unaniem een resolutie aan die de onmiddellijke vrijlating eist van de in Iran vastgehouden humanitaire hulpverlener Olivier Vandecasteele. De resolutie vraagt aan de regering alles in het werk te stellen om bij de Iraanse autoriteiten te pleiten voor zijn vrijlating.

24 februari 2022. Olivier brengt een laatste avond door bij vrienden, in Teheran. Hij is naar de Iraanse hoofdstad teruggekeerd om de huur van zijn appartement te beëindigen en zijn spullen op te halen. Zijn definitieve terugkeer naar Brussel is de dag erna gepland. Plots klinkt de bel. Dat moet de pizzabezorger zijn. Maar het zijn gewapende mannen in burgerkledij die het appartement binnenvallen. Ze dwingen Olivier op zijn knieën en handboeien hem.

Daarmee verandert alles voor de man die al meer dan 17 jaar in de humanitaire sector actief is. Olivier Vandecasteele wordt beschuldigd van spionage en veroordeeld tot 40 jaar gevangenis en 74 zweepslagen, zonder zich te hebben kunnen verdedigen met een advocaat van zijn keuze. Hij wordt in Iran gevangengehouden in volledige afzondering.

Familie ten einde raad

"We zijn ten einde raad. […] Het is moeilijk. De familie zit met een knagend gevoel sinds elf maanden. […] We hopen dat de rechtstaat de juiste beslissing zal nemen om een onschuldige burger zo snel mogelijk vrij te laten." Zo sprak Nathalie Vandecasteele, de zus van Olivier, in de commissie Buitenlandse betrekkingen aan de vooravond van de stemming over de resolutie in de plenaire vergadering.

Een banner voor het Federaal Parlement

Het Federaal Parlement verzet zich krachtig tegen de aanhouding, de opsluiting en de onrechtmatige veroordeling van Olivier Vandecasteele. Het vraagt een onmiddellijke verbetering van de gevangenisomstandigheden en eist de onmiddellijke vrijlating van Olivier Vandecasteele en zijn veilige terugkeer naar België.

Met de banner aan het hek van het Natieplein toont het Federaal Parlement zijn vastberaden wil om te komen tot de vrijlating van de humanitaire hulpverlener en betuigt het zijn volle steun aan de familie. ■

www.dekamer.be

- doc 3094

NAAR EEN VERBETERING VAN DE DAGELIJKSE REALITEIT VAN ALLEENWONENDEN EN EENOUDERGEZINNEN?

Magalie is sinds twee jaar gescheiden van de vader van haar drie kinderen en ziet geen licht aan het einde van de tunnel. De vader van de kinderen is een vijftigtal kilometer verderop gaan wonen en heeft de kinderen ingeschreven bij een sportclub in zijn buurt. De kinderen zijn dol op hun nieuwe sportclub, maar Magalie krijgt het allemaal niet meer gebolwerkt… Haar loon volstaat niet meer om haar huur en de helft van het lidgeld voor de sportclubs te betalen, om haar kinderen naar hun sportactiviteiten te brengen – ver weg van waar ze woont en tijdens haar werkuren – om nog maar te zwijgen van alle andere maandelijkse uitgaven…

Dit is maar één voorbeeld van de moeilijkheden waarmee alleenstaande ouders geconfronteerd kunnen worden. De cijfers van de OCMW's laten er geen twijfel over bestaan: wie de lasten van zijn gezin alleen draagt, belandt in een kwetsbare positie, en dat geldt des te meer voor vrouwen. Ongeveer 26% van de alleenstaanden, al dan niet met kinderen ten laste, leeft in armoede (23,2% voor alleenstaanden en 29,3% voor eenoudergezinnen), terwijl dat armoedecijfer voor de bevolking in haar geheel 14% bedraagt. Voor die situatie zijn er heel wat verklaringen. Voor de Kamerleden was dat een aanleiding om, op 19 januari 2023, een resolutie over alleenstaande ouders en alleenwonenden aan te nemen.

Het belastingstelsel

Een van de doelstellingen van de resolutie is een brede fiscale hervorming door te voeren om tot een neutraler en meer geïndividualiseerd belastingstelsel te komen. De politici houden niet genoeg rekening met de situatie van alleenwonenden en eenoudergezinnen, waardoor zij nergens zo zwaar belast worden als in België. Alleenwonenden, al dan niet met kinderen ten laste, betalen in verhouding veel meer belastingen dan wettelijk samenwonenden en gehuwden. Een van de mogelijkheden die overwogen worden om dat te veranderen, bestaat erin de woonsituatie (bijv. co-ouderschap, nieuw samengesteld gezin, …) op te vragen bij de belastingaangifte. Dat zou een beter beeld opleveren van de fiscale situatie van alle gezinsvormen.

Ongeveer 26% van de alleenstaanden, al dan niet met kinderen ten laste, leeft in armoede

Werk

Het is voor alleenstaande ouders moeilijk om aan de slag te gaan of te blijven. In de resolutie vraagt de Kamer aan de regering om meer bekendheid te geven aan de maatregelen waarvan alleenwonenden gebruik kunnen maken voor een betere balans tussen werk en gezinsleven (zoals thematische verloven, tijdskrediet, telewerken, loopbaanonderbreking, flexibele uurregelingen enz.). De praktische, maar ook de financiële drempels die alleenwonenden van de arbeidsmarkt weghouden, moeten zoveel mogelijk weggenomen worden.
Een van die financiële drempels is de werkloosheidsval. Kinderopvang is een van de belangrijkste problemen. Crèches en andere opvangvoorzieningen zijn vaak te duur en specifieke verlofregelingen zijn niet altijd haalbaar voor alleenstaande ouders. Nochtans is kwaliteitsvolle kinderopvang een recht voor iedereen.

Huisvesting

Huisvesting is de zwaarste post in het gezinsbudget, zeker voor eenoudergezinnen. De overheidsdienst Maatschappelijke Integratie adviseert daarom vormen van cohousing. Momenteel verliest men daardoor het recht op bepaalde vormen van steun, maar kwetsbare eenoudergezinnen zouden zo geld kunnen besparen door het schaalvoordeel.

Gezondheidszorg

Alleenstaanden hebben recht op een verhoogde tegemoetkoming voor gezondheidszorg, maar vaak weten ze dat niet. Daarom wordt de regering in de resolutie verzocht om alleenstaanden beter te informeren over de bestaande maatregelen.

Energiekosten

Ook vóór de energiecrisis vormden de energiekosten een probleem voor mensen in een armoedesituatie. De OCMW's pleiten voor een structurele financiering van het sociale energiebeleid.

Als we praten over de kwetsbaarheid van eenoudergezinnen komen vrouwen meer in het vizier dan mannen. Vrouwen werken nog altijd meer in minder goed betaalde sectoren, zoals de zorg, en werken meer deeltijds. Ondanks de wet van 12 januari 2007, de zogenaamde gender-mainstreamingwet, die de gelijkheid tussen vrouwen en mannen wil versterken door de genderdimensie een plaats te geven in het beleid, blijven er ongelijkheden bestaan.

De Dienst voor alimentatievorderingen (DAVO)

De DAVO werd opgericht in 2003 maar is nog altijd weinig bekend bij het grote publiek. De resolutie pleit daarom voor informatiecampagnes. De DAVO kan alleenstaande ouders immers helpen om het alimentatiegeld te eisen waar ze recht op hebben. ►

Het MIRIAM-project

Het MIRIAM-project werd in 2016 gelanceerd om alleenstaande ouders, en meer in het bijzonder alleenstaande moeders, via de OCMW's te helpen. Er is immers gebleken dat verreweg de meeste alleenstaande ouders in een armoedesituatie vrouwen zijn (zie de kadertekst). In de resolutie wordt verzocht het MIRIAM-project structureel te verankeren om alleenstaande ouders te helpen, hun sociaal isolement te doorbreken en hen meer kansen te geven in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.

Conclusies

Armoede in eenoudergezinnen heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de kinderen in het gezin en voor hun toekomstkansen. Het gaat ook over de toekomst van onze samenleving en daarom moet het probleem worden aangepakt. Vooral ook omdat armoede vaak gepaard gaat met sociaal isolement en alle leed en wantoestanden van dien…

Niet onbelangrijk: de uitvoering van deze resolutie vergt inspanningen van verschillende beleidsniveaus. Onder meer kinderopvang en huisvesting behoren tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen en Gewesten. ■

www.dekamer.be

doc 3068

OCMW – OPENBAAR CENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJK WELZIJN

De OCMW's verzekeren een maatschappelijke dienstverlening en zorgen zo voor het welzijn van iedere burger. Elke gemeente en stad heeft een eigen OCMW dat een brede waaier aan diensten aanbiedt, zoals hulp bij huisvesting, medische hulp, tewerkstelling, rechtsbijstand, …

WERKLOOSHEIDSVAL

Wie aan het werk gaat, verwacht dat zijn levensstandaard zal stijgen, maar dat is niet altijd het geval. Soms is het verschil tussen het leefloon (minimumuitkering) en het loon zeer klein en wie gaat werken kan bijkomende kosten hebben, bijvoorbeeld voor kinderopvang, voor vervoer…

ADVIESCOMITÉ VOOR MAATSCHAPPELIJKE EMANCIPATIE

In tegenstelling tot een commissie heeft een adviescomité niet de bevoegdheid om wetgevend werk te verrichten. Een adviescomité heeft als taak zich over actuele vraagstukken te buigen en hoorzittingen met actoren uit het maatschappelijk middenveld te organiseren, die moeten leiden tot het aannemen van een resolutie.

Het adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie – dat momenteel dertien leden telt, van wie er twaalf vrouwen zijn – houdt zich bezig met kwesties als huiselijk geweld, vrouwelijk ondernemerschap, eenoudergezinnen, …

© Belga Image

Photography Jopix.be

DE KUNSTWERKCOMMISSIE

Een nieuwe fase in de hervorming van het kunstenaarsstatuut

Begin december 2022 heeft de Kamer het wetsontwerp voor de oprichting van de Kunstwerkcommissie aangenomen. Die commissie zal onder andere kunstwerkattesten afleveren. Zulke attesten vormen de toegangssleutel bij uitstek voor iedereen die wil kunnen gebruikmaken van de specifieke regels voor de kunstwerkers – meer bepaald met betrekking tot werkloosheid. Ten laatste op 1 januari 2024 moet de Kunstwerkcommissie opgericht zijn.

De hervorming van het kunstenaarsstatuut stond de voorbije maanden regelmatig op de agenda van commissievergaderingen, vooral op die van de commissie Sociale Zaken. De Kamer heeft hier, net als de regering overigens, heel lang aan gewerkt. Dat gebeurde in nauwe samenwerking met de kunstensector. Er werden heel wat hoorzittingen georganiseerd, waarbij het woord gegeven werd aan een sector die nog niet zo lang geleden zijn wanhoop uitschreeuwde, omdat de kunstwerkers door de pandemie niet mochten werken.

Een atypisch profiel

Het werk in de kunstwereld is op velerlei vlakken zeer verschillend van het werk op de traditionele arbeidsmarkt. Kunstenaars werken het merendeel van hun tijd op projectbasis voor opeenvolgende opdrachtgevers. Ze hebben onregelmatige inkomsten en combineren vaak verschillende banen, bijbaantjes die ze nodig hebben om in hun levensonderhoud te voorzien. Er zijn ook periodes waarin hun werk onzichtbaar is (creatie, repetities, onderzoek, vorming, …) en waarin ze vaak niet worden vergoed, terwijl dat werk nochtans onontbeerlijk is om een kwalitatief hoogstaand kunstwerk te scheppen. Hun projecten zijn grensoverschrijdend. Kortom, ze hebben een atypisch arbeidsprofiel, waardoor ze niet in dezelfde mate aanspraak kunnen maken op de sociale zekerheid als een 'traditionele' werknemer in loondienst. Er gelden specifieke regels voor die groep. Zo is het begrip 'kunstenaarsstatuut' ontstaan.

Het kunstwerkattest

Niettemin bestaat er strikt genomen geen kunstenaarsstatuut. In België bestaan er drie sociale zekerheidsstatuten: werknemer, ambtenaar en zelfstandige. Kunstenaars vallen het vaakst onder het statuut van werknemer of dat van zelfstandige, met toepassing van specifieke regels. Vanaf 1 januari 2024 is het kunstwerkattest niets minder dan de sleutel waarmee men toegang tot die specifieke stelsels kan aanvragen.

Een professionele artistieke praktijk

De Kunstwerkcommissie zal de opdracht hebben om die attesten af te leveren, maar ook om ze in geval van misbruik op te schorten of in te trekken. Die attesten vormen de toegangspoort om bij een administratie een aanvraag in te dienen om een specifiek stelsel voor kunstwerkers te genieten. Op die manier zal die administratie geen individueel onderzoek meer moeten voeren. De kunstwerkers zullen van hun kant niet elke keer een nieuw dossier hoeven op te stellen. ▶

Een eenvormige interpretatie, een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging en een betere toegang tot bepaalde rechten zijn de troeven van dit nieuwe systeem.

Om een kunstwerkattest te verkrijgen, moet de kunstwerker een professionele artistieke praktijk in de kunsten aantonen. Laten we daar even op inzoomen.

- Een **professionele**
  Om een artistieke prestatie als een professionele praktijk te laten erkennen zal de aanvrager moeten aantonen dat de inkomsten die erdoor gegenereerd worden en de tijdsinvestering volstaan om in een deel van het eigen levensonderhoud te voorzien.
- **artistieke** praktijk
  Een activiteit wordt als een artistieke praktijk beschouwd als men daarmee een **noodzakelijke artistieke, artistiek-technische of artistiek-ondersteunende** bijdrage levert aan een artistieke creatie of uitvoering. De bijdrage wordt als noodzakelijk beschouwd wanneer het artistieke resultaat niet zou worden bereikt zonder die bijdrage. Spots installeren op een podium waar er een spektakel zal plaatsvinden, volstaat op zich niet om van een noodzakelijke artistieke bijdrage te gewagen. Maar dat zal wel het geval zijn als men vindt dat het spektakel zonder de lichtshow niet hetzelfde artistieke resultaat oplevert. De Kunstwerkcommissie zal op dat vlak de knopen moeten doorhakken.
- in de **kunsten**
  De kunsten omvatten de audiovisuele en beeldende kunsten, muziek, theater, spektakels, choreografieën, literatuur en stripverhalen. Het domein kan uitgebreid worden met nieuwe kunstvormen.

Aanvragen indienen en attesten verstrekken verloopt via het digitale platform 'Working in the Arts'.

Een levend kadaster

Nog een andere opdracht van de Kunstwerkcommissie is het bijhouden van een kadaster. Daarin zullen de criteria die de Kunstwerkcommissie gehanteerd heeft bij de evaluatie van de aanvragen en de activiteiten die aan die criteria beantwoorden, opgelijst worden. Het kadaster zal in eerste instantie stoelen op de criteria die vandaag al toegepast worden, maar zal evolueren in functie van de beslissingen die de toekomstige Kunstwerkcommissie zal nemen.

Een eenvormige interpretatie, een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging en een betere toegang tot bepaalde rechten zijn de troeven van dit nieuwe systeem

Een betere vertegenwoordiging

In de Kunstwerkcommissie zullen er evenveel door de federaties van de kunstensector aangewezen experten zetelen als vertegenwoordigers van de federale administraties, de vakbonden, de werkgevers- en zelfstandigenorganisaties. De kunstensector zal op die manier beter vertegenwoordigd worden dan nu het geval is in de huidige Kunstenaarscommissie, waar hij maar 25 % van de zetels heeft. De beslissingen in de Kunstwerkcommissie zullen met een meerderheid van 60 % van de stemmen genomen moeten worden.

Felle debatten

Aan de stemming over het wetsontwerp in de plenaire vergadering ging een uitvoerig en woelig debat vooraf, dat eerder betrekking had op de hervorming van wat we het 'kunstenaarsstatuut' blijven noemen dan op de inhoud van het wetsontwerp stricto sensu. De Kunstwerkcommissie zal inderdaad het startpunt zijn van het parcours van de kunstwerkers voor de erkenning van hun rechten.

©Belga Image

Met betrekking tot het wetsontwerp hebben sommige parlementsleden onder meer de samenstelling van de Kunstwerkcommissie gehekeld: is de kunstensector geen rechter in eigen zaak bij de aflevering van de kunstwerkattesten? Zal er niet aan vriendjespolitiek gedaan worden of zullen er – omgekeerd – geen wraakacties plaatsvinden? Men vond het begrip 'bijdrage' te vaag: hoe evalueer je of een bijdrage noodzakelijk is? Lopen we niet het risico dat bepaalde beroepen, ondanks het feit dat ze onlosmakelijk verbonden zijn met artistieke activiteiten, uitgesloten worden? Ten slotte was er ook ontevredenheid over de mogelijkheden om in beroep te gaan tegen de beslissingen van de Kunstwerkcommissie.

De minister van Sociale Zaken heeft erop gewezen dat de oprichting van de Kunstwerkcommissie opgevolgd en geëvalueerd zal worden en sloot de debatten af met de volgende woorden: "Ik wil vertrouwen geven aan de wereld van de kunstenaars om die regeling mee vorm te geven. Maar met dat vertrouwen krijgen ze meteen ook de verantwoordelijkheid om dat correct te doen en om de afbakening te respecteren."

Het wetsontwerp werd aangenomen met 77 stemmen voor, 32 tegen en 21 onthoudingen. ■

www.dekamer.be
doc 2864

OVERHEIDSDOTATIES AAN POLITIEKE PARTIJEN GAAN NAAR BENEDEN

Koken kost geld. Deelnemen aan verkiezingen ook. Gelukkig staan we nog ver van Amerikaanse toestanden waar bij de laatste presidentsverkiezingen in 2020 de twee finale kandidaten Donald Trump en Joe Biden elk meer dan 1,2 miljard dollar hebben uitgegeven. Hoe komen politieke partijen in België aan geld om hun werking te financieren, hun personeel te betalen en om campagne te voeren in de aanloop naar verkiezingen?

Het debat over partijfinanciering en het beperken van verkiezingsuitgaven is niet nieuw. In het verleden werden hierover al verschillende wetsvoorstellen ingediend in de Kamer. De eerste voorstellen dateren zelfs van 1968, maar een belangrijke mijlpaal was de wet van 4 juli 1989. Dat was het antwoord op het regeerakkoord waarin gevraagd werd om de verkiezingsuitgaven van politieke partijen en kandidaten te beperken. Tot dan konden partijen en kandidaten rekenen op bijdragen van hun achterban en op sponsoring. Het gevaar bestond dat deze sponsors - vaak bedrijven – er later een wederdienst voor zouden vragen. Daarnaast was het unfair dat een kandidaat met meer financiële middelen zichzelf ook meer kon promoten en dus meer kans maakte bij de verkiezingen. Opdat een Kamerlid zijn taken zo neutraal mogelijk en zonder beïnvloeding zou kunnen uitoefenen, werd daarom op 4 juli 1989 een nieuwe wet op de partijfinanciering van kracht. Het betekende het einde van giften van bedrijven en van giften van meer dan 125 euro van burgers … en van de gadgets voor de kiezers.

©Belga Image

Overheid betaalt

Omdat partijen voor hun werking geld nodig hebben, ging de beperking van die financiering via giften en sponsoring gepaard met een systeem van partijfinanciering door de overheid. In de wet van 1989 staat dat elke partij met minstens één lid in de Kamer een forfaitair bedrag van 125 000 euro krijgt. Heeft die partij ook een lid in de Senaat, dan komt daar nog eens 50 000 euro bovenop. Een goede uitslag bij de verkiezingen is niet alleen belangrijk om partijstandpunten te kunnen realiseren, maar ook voor de boekhouding van een partij. Per geldig uitgebrachte stem op de partij voor de verkiezing van de Kamer krijgt de partij immers 2,5 euro. En als de partij ten minste een senator heeft, dan stijgt dit met een euro. Bovendien is het systeem ook gekoppeld aan de index. Concreet is de niet-geïndexeerde 125 000 euro uit 1989 vandaag 206 000 euro geworden. En een stem is – geïndexeerd – nu al 3,5 euro waard.

Veel geld

Uit verschillende hoeken kwam er de laatste jaren steeds meer kritiek op de partijfinanciering. In de vergaderingen die de commissie Grondwet en Institutionele Vernieuwing van de Kamer over dit thema hield, kwamen enkele cijfers naar voor die gerenommeerde professoren hadden berekend. Zo zou het totale vermogen van de 10 belangrijkste politieke partijen sinds 1999 gestegen zijn van 72,7 miljoen euro tot 139,5 miljoen euro in 2016. In het kader van de meerjarenbegroting 2023-2024 vroeg de regering daarom om op de partijdotaties te besparen.

2 miljoen per jaar

Het wetsvoorstel dat eind 2022 op tafel lag, beoogde een besparing van 5,32 % of net geen 2 miljoen euro op jaarbasis. De meeste partijen gingen akkoord met het principe, maar tijdens de bespreking kwamen er een aantal verschillen naar boven. De ene partij wilde de indexering van de dotaties afschaffen, terwijl sommige oppositiepartijen pleitten voor een halvering van de partijdotaties.
Tijdens de bespreking gaven leden ook aan dat dit een aanzet is.

Op 8 december 2022 hebben de Kamerleden het wetsvoorstel dat de dotaties met 5,32 % vermindert aangenomen. De wet is op 1 januari 2023 in werking getreden. ■

Meer info

- Wetsvoorstel vermindering partijdotaties:
  > doc 55K3025
- Wetsvoorstel dat leidde tot de wet van 4 juli 1989:
  > doc 47K747
- Resultaten verkiezingen van 25 mei 2019:
  > infofiche 09.02

Hoeveel geld krijgt een partij?

De uitslag van de recentste verkiezingen van 26 mei 2019 vormen de basis voor de berekening.

- Er zijn 6 504 464 geldig uitgebrachte stemmen voor de Kamer
- Er zijn ook 6 354 070 te financieren stemmen voor de bijkomende dotatie (voor partijen die minstens 1 zetel in de Senaat verwierven)

Aantal stemmen per partij

Basisbedrag voor een partij in de Kamer: 125 000 niet geïndexeerd

- Met de huidige index (01/01/2023) = 206 000

Bijkomend bedrag voor een partij in de Kamer: 2,5 euro per stem niet geïndexeerd

- Met de huidige index (01/01/2023): 3,515

Behaalt de partij ook een zetel in de Senaat:

- Dan verhoogt het basisbedrag met 50 000; geïndexeerd = 82 400
- Dan verhoogt het bijkomend bedrag met 1,406 euro (geïndexeerd) per stem

Stel dat een partij 500 000 stemmen heeft behaald:

	VOOR WETSVOORSTEL (GEÏNDEXEERD)	NA WETSVOORSTEL - 5.32 %
Basisbedrag	206 000 euro	195 040 euro
Bijkomend bedrag (per geldig uitgebrachte stem)	500 000 X 3,5 = 1 757 500 euro	1 664 001 euro
Met zetel in de Senaat	82 400 euro	78 016 euro
Bijkomend bedrag (per geldig uitgebrachte stem)	500 000 X 1,406 = 703 000 euro	665 600 euro
Op jaarbasis de Kamer	1 963 500 euro	1 856 041 euro
Op jaarbasis Senaat	785 400 euro	743 616,4 euro

- 5.32 %

Conclusie:
Deze (fictieve) partij kreeg dus **229 075 euro** per maand.
Met de vermindering van 5,32 % is dit nu **216 638 euro** per maand.

BEMIDDELING, VERZOENING EN MINNELIJKE SCHIKKING

Alleen als slachtoffers van geweld er vooraf mee instemmen

Op 27 oktober 2022 nam de Kamer een wet aan die moet waarborgen dat een procedure van bemiddeling, verzoening of een verwijzing naar een kamer voor minnelijke schikking alleen kan worden opgelegd als slachtoffers van geweld daar vooraf mee hebben ingestemd.

Bemiddeling, verzoening en minnelijke schikking zijn vormen van zogenaamde ‘alternatieve geschillenregeling’. Ze zijn in principe te verkiezen boven een rechterlijke uitspraak. Ze zijn niet alleen vaak goedkoper dan een gerechtelijke procedure, maar bovendien is het beter wanneer de partijen in een conflict onderling een oplossing vinden voor hun geschil. De wetgever voorziet dan ook in vele gevallen in de mogelijkheid, en zelfs in de verplichting, om onderling tot een vergelijk te komen.
Maar als er sprake is van geweld tussen de partijen zijn die alternatieven niet altijd de beste oplossing, en soms zelfs ronduit een slechte zaak. Denk maar aan situaties waarin geweldplegers hun slachtoffer onder druk kunnen zetten en kunnen aanzetten tot onredelijke overeenkomsten. Daarom paste de Kamer het Gerechtelijk Wetboek aan. Voortaan kan bemiddeling, verzoening of verwijzing naar een kamer voor minnelijke schikking niet meer worden opgelegd zonder het voorafgaandelijk akkoord van de persoon die het slachtoffer is van geweld gepleegd door de tegenpartij.

Het Verdrag van Istanbul

Met deze wetswijziging bracht de Kamer de Belgische wetgeving in overeenstemming met het Verdrag van Istanbul. Dat verdrag van de Raad van Europa “inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld”, in 2011 gesloten te Istanbul, werd door België geratificeerd op 14 maart 2016.
GREVIO, de expertengroep die evalueert hoe de verdragsstaten het verdrag toepassen, boog zich in 2020 over de situatie in ons land. In hun verslag bevolen ze België “ten sterkste” aan om zijn wettelijke bepalingen inzake bemiddeling aan te passen.

Niet alleen intrafamiliaal geweld

Enkele Kamerleden grepen de evaluatie van GREVIO aan om een wetsvoorstel in te dienen om verplichte bemiddeling uit te sluiten in geval van intrafamiliaal geweld. Tijdens de bespreking van het wetsvoorstel hebben de Kamerleden tal van adviezen ingewonnen, onder meer bij de minister van Justitie, bij familierechters en advocatenverenigingen. Op basis van die adviezen beslisten ze om de draagwijdte van het wetsvoorstel, via enkele amendementen van Kamerleden, sterk uit te breiden. Niet alleen werden ook andere vormen van alternatieve geschillenregeling uitgesloten, maar ook de groep slachtoffers werd uitgebreid tot de veel ruimere notie ‘slachtoffers van geweld’.

De nieuwe regelgeving

Alternatieve vormen van geschillenregeling mogen voortaan niet meer worden opgelegd als er ernstige aanwijzingen zijn dat de ene partij geweld, bedreigingen of enige andere vorm van druk gebruikt of gebruikt heeft tegenover de andere partij.
Een volwaardig bewijs is niet nodig, ernstige aanwijzingen volstaan. Die kunnen onder meer blijken uit stukken en conclusies van de partijen, uit verslagen van maatschappelijk werkers, uit deskundigenonderzoek enz. Het hoeft ook niet per se te gaan om strafbare feiten.

Voortaan moet een rechter die overweegt een procedure van bemiddeling, verzoening of minnelijke schikking voor te stellen dus nagaan of het slachtoffer van geweld, bedreiging of enige andere vorm van druk , vrijwillig instemt met die procedure. Om daar zeker van te zijn, moet hij de uitdrukkelijke mondelinge toestemming van het slachtoffer krijgen in afwezigheid van de andere partij. Dezelfde procedure geldt voor familiegeschillen die naar de kamer voor minnelijke schikking worden verwezen met het oog op het ondernemen van een poging tot minnelijke schikking.

Symbolisch

Een aantal Kamerleden onderstreepte dat de meeste rechters in het verleden ook al geen procedure van bemiddeling of verzoening oplegden wanneer er aanwijzingen waren van geweld. Volgens hen was deze wetswijziging dan ook niet echt nodig en heeft ze vooral een symbolische betekenis. Ze onthielden zich bij de stemming. ■

www.dekamer.be
doc 1742

Welkom
in de Kamer!

Had je altijd al willen weten hoe het er in een parlement aan toe gaat? Hoe een wet tot stand komt? Wat er besproken wordt tijdens de parlementaire vergaderingen? We zetten de mogelijkheden voor jou op een rijtje.

EEN VERGADERING BIJWONEN

De plenaire vergaderingen en de meeste commissievergaderingen zijn openbaar. Iedereen kan ze bijwonen. Vooraf reserveren hoeft niet.
Surf naar **www.dekamer.be** om te weten welke vergaderingen wanneer plaatsvinden en wat er op de agenda staat.
Je kan de plenaire vergaderingen ook live volgen op onze website: ga naar 'video vergaderingen'. Daar vind je ook de gearchiveerde beelden van de voorbije vergaderingen.

EEN RONDLEIDING VOLGEN

Dagelijks, behalve op zondag, vinden er rondleidingen plaats. Een groepsbezoek is gratis en duurt anderhalf tot twee uur. Een groep bestaat best uit 20 personen. We raden je aan je bezoek minstens twee maanden vooraf te boeken. We ontvangen immers jaarlijks vele duizenden bezoekers uit binnen- en buitenland.

VOLG ONS OP

MEER WETEN

Op onze website vind je een elektronische versie
van dit magazine met tal van doorklikmogelijkheden.

Een vergadering bijwonen
Leuvenseweg 13
1000 Brussel

Een rondleiding boeken
Tel.: 02 549 82 85
bezoekers@dekamer.be

Meer exemplaren van dit magazine ontvangen?
Een adreswijziging melden?
Laat het ons weten op
communication@dekamer.be

www.dekamer.be

SAVE THE DATE

Op vrijdag 21 juli zetten we ter gelegenheid van de Nationale Feestdag onze deuren open voor het publiek. Volg onze sociale media voor meer details!

DE KAMER BE
LA CHAMBRE BE